

майбутніх соціальних працівників в університетах, яка покликана сприяти їхній якісній професійно-етичній підготовці.

Список використаних джерел:

1. Зайченко І. В., Каленський А. А., Мельничук Т. Ф. Етика викладача вищої школи : навч. посіб. / за ред. проф. І. В. Зайченка. Київ : Компринт, 2013. 320 с.

2. Каленський А. А. Розвиток професійно-педагогічної етики у майбутніх викладачів спеціальних дисциплін. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : ЦП «Компринт», 2016. 424 с.

**ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ
СПЕЦІАЛІСТІВ ЗА КОМПЕТЕНТНІСНИМ ПІДХОДОМ**

Ірина Мося,

старший науковий співробітник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України,
кандидат педагогічних наук

У фаховій передвищій освіті компетентнісний підхід спрямований на досягнення основної мети – підготовку кваліфікованого фахівця, конкурентоспроможного на ринку праці, який може творчо виконувати виробничі завдання, є соціально та професійно мобільним, здатним до постійного професійного самовдосконалення. Тому модернізація професійної підготовки молодших спеціалістів у коледжах на засадах компетентнісної концепції є однією з найбільш важливих проблем фахової передвищої освіти. Незважаючи на те, що значна кількість вчених (С. Батишев, С. Гончаренко, І. Зязюн, В. Кремень, Н. Кузьміна, В. Луговий, Л. Лук'янова, С. Ніколаєнко, Н. Ничкало, В. Орлов, С. Сисоєва, Л. Пуховська, В. Радкевич, Г. Романова, О. Тарасюк та ін.) присвятили свої дослідження теоретичним і методологічним засадам підготовки фахівців у закладах професійної освіти та методичним основам стандартизації професійної освіти, проблеми модернізації професійної підготовки молодших спеціалістів з урахуванням особливостей

компетентнісної концепції поки що не знайшли свого достатнього наукового обґрунтування.

Слід зазначити, що випускники технікумів і коледжів, які задіяні до компетентісно орієнтованого навчання, мають демонструвати якісно новий тип мислення, сучасні професійні уміння і навички: здатність застосовувати професійні уміння та навички при вирішенні нестандартних виробничих ситуацій; уміння впроваджувати у виробництво сучасну техніку та технології; уміння комплексно вирішувати технічну, технологічну та економічну доцільність ідей і пропозицій при розв'язанні конкретних виробничо-технологічних проблем; уміння визначати та прогнозувати економічно вигідний асортимент продукції для різних типів підприємств; уміння аналізувати, узагальнювати та планувати результати власної виробничої діяльності; уміння визначати якість продукції, встановлювати фактори, що зумовлюють її конкурентоздатність.

Натомість практика переконує: ця освітня галузь поки що вкрай повільно модернізується за ідеями компетентісного підходу. Насамперед, сучасною організаційною обставиною, яка сприяє появі додаткових проблем з підготовкою для роботодавців професійно мобільних техніків, технологів та інших молодших спеціалістів є те, що технікуми і коледжі втрачають приналежність до вищої освіти, що, як вказують учені, продукує, в багатьох випадках, не тільки втрату вступників на програми підготовки молодших спеціалістів, а й перспективи розвитку матеріально-технічної бази, поліпшення кадрового складу. Слід визнати той факт, що віднесення технікумів і коледжів до системи вищої освіти позитивно вплинуло на розвиток професійної освіти взагалі: завдяки узгодженим навчальним планам молодші спеціалісти вступали на другий курс бакалаврських програм – реалізовувалася ступенева освіта; такі випускники-бакалаври мали ґрунтовну практичну підготовку і задовольняли вимоги роботодавців; активізувалася науково-дослідна робота студентів; перехід на лекційно-семінарську систему

навчання наблизив освітній процес технікумів, коледжів до моделей університетських технологій навчання тощо.

Поряд з цим, виявилось, що функціонування технікумів і коледжів як закладів вищої освіти мали і свої негаразди. Насамперед, у багатьох закладах значних змін зазнали навчальні плани, в яких домінанта змістилася в бік теоретичних дисциплін, а рівень практичної підготовки знизився з двох причин: зменшилися терміни практик та виникли суттєві труднощі із забезпеченням студентів базами практики. Суттєво зменшилася кількість вступників на програми підготовки молодших спеціалістів у технікумах і коледжах. За даними Державної статистичної служби України, у 1988 р. в Україні функціонувало 730 середніх спеціальних навчальних закладів, у яких навчалось понад 800 тисяч осіб. І лише 388 тисяч студентів навчалось в 863 технікумах і коледжах у 2018 р. Контингент студентів за цей період зменшився на 412 тисяч осіб, натомість кількість таких закладів освіти зросла на 133 од. У 1988 р. в одному спеціальному навчальному закладі навчалось, в середньому, 1095 студентів. Прикметно, що у 2019 р. на один технікум чи коледж припадало лише 440 осіб [1] (рис. 1).

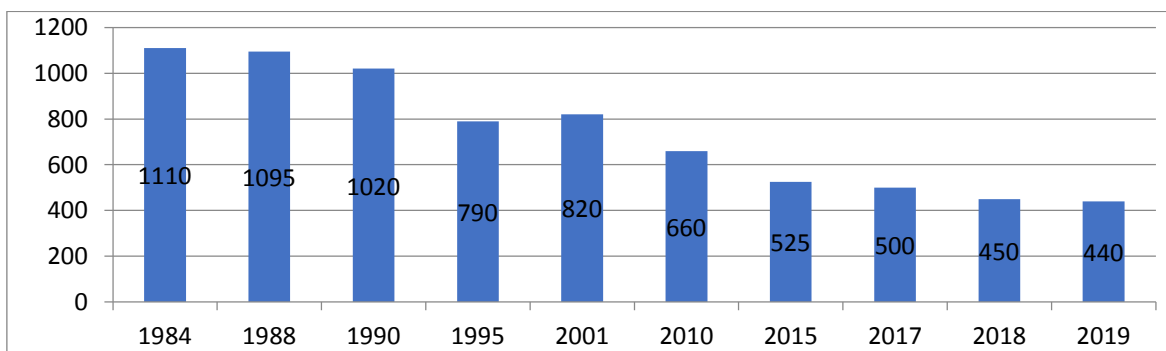

Рис.1. Середній контингент студентів на 1 заклад фахової передвищої освіти (самостійний або в структурі університету), осіб

Приєднані до університетів коледжі так і не стали їх повноправними структурними підрозділами: викладачі не визнавалися науково-педагогічними працівниками та й, врешті, не могли здійснювати глибоку теоретико-методологічну підготовку фахівців на рівні університетської освіти. Звісно, наявними стали проблеми фінансування коледжів, розвитку

кадрового потенціалу. Певними випробуваннями для якісної професійної підготовки технікумами і коледжами молодших спеціалістів також стали неодноразові трансформації освітнього процесу, що відчутно загальмувало і процеси модернізації цієї освітньої галузі за положеннями компетентної концепції.

Відмітимо, що у сфері праці розрізняють п'ять рівнів професійної діяльності: стереотипний (виконавчий); операторський; експлуатаційний; технологічний; дослідницький. Звісно, майбутній молодший спеціаліст повинен ґрунтовно володіти і стереотипним (виконавчим) рівнем професійної діяльності, натомість сьогодні невпинно зростає попит на випускників технікумів і коледжів, які не тільки забезпечують роботу складних технологічних виробництв, а й здатні професійно вирішувати інтегровані виробничі задачі, виконувати не передбачені кваліфікаційними характеристиками додаткові організаційні та управлінські функції.

З огляду на вказані вимоги до професійної діяльності молодших спеціалістів, можемо стверджувати, що цих фахівців необхідно готувати і до технолого-експлуатаційного рівня професійної діяльності, а не обмежуватися, як це повсякчас рекомендують учені, операторським рівнем. Проте зазначена проблема потребує самостійної наукової розробки, зокрема в напрямі оптимізації освітньо-професійних програм.

Список використаних джерел:

1. Стандартизація професійної освіти: теорія і практика; монографія / А. А. Каленський, П. Г. Лузан, Н. М. Ваніна, Т. М. Пащенко, Г. Кравець, Т. В. Пятничук. – За наук. ред. А. А. Каленського. – Житомир: «Полісся», 2018.– 256 с.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ-БУДІВЕЛЬНИКІВ: МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Тетяна Пащенко,